

BÖYÜK QAFQAZIN (AZƏRBAYCAN) ŞİMALI-ŞƏRQ HİSSƏSİNDƏ YAYILAN NADİR VƏ NƏSLİ KƏSİLMƏKDƏ OLAN BİTKİLİRİN BOTANİKİ TƏSVİRİ, TAKSONOMİYASI VƏ MÜHAFİZƏ TƏDBİRLƏRİ

Məmmədova K.A

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti. Bakı. Üzeyir Hacıbəyli, 68.

e-mail : k_mammadova@bk.ru

Böyük Qafqazın şimal-şərq hissəsində yayılan ağac və kol bitkilərinin təhlili nəticəsində ərazidə 10-dan artıq nadir bitki növünün olduğu müəyyən edilmişdir. Məqalədə tədqiqat bölgəsində yayılan nadir və nəslə kəsilməkdə olan ağac və kol növlərinin botaniki təsviri, taksonomiyası, fitocoğrafi bölgə və təhlükə kateqoriyaları əks olunmuşdur.

Açar sözlər: ağac, kol, nadir bitkilər, reliktlər, taksonomiya, Böyük Qafqaz

Giriş

Ekoloji tarazlığın pozulması və bunun nəticəsində canlılara, o cümlədən bitkilərə edilən mənfi təsirlərə qarşı qabaqlayıcı tədbirlər görmək hər bir insanın qarşısında duran ən vacib məsələlərdən biridir. Bəşəriyyət qarşısında öz həllini gözləyən problemlərdən biri də təbii ehtiyatlardan səmərəli şəkildə istifadə edilməsi və onların mühafizəsidir.

Azərbaycanın florasında yayılan nadir və nəslə kəsilməkdə olan bitkilərin mühafizəsi üçün bəzi qanunvericilik bazası yaradılmışdır.

Ətraf mühitin mühafizə edilməsi 12 Noyabr 1995-ci ildə qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında öz yerini almışdır.

Ölkəmizdə biomüxtəlifliyin bir qolu olan bitkilərin qorunması ilə əlaqədar 1996-cı ildə qanun qəbul edilmişdir.

Azərbaycanın təbii florasında yayılmış 460-dan artıq ağac və kol növlərinin üçdə bir hissəsi nəzarətə, mühafizəyə ehtiyacı olan bitkilərdir. Son tədqiqatlara görə Azərbaycanın təbii florasında olan ağac və kol bitkilərinin 198 növü mühafizəyə ehtiyacı olan bitkilərdir. Bu növlərin əksəriyyəti III dövr reliktləri və endem bitkilərdir.

Q.F.Axundova görə Azərbaycanın təbii florasında olan bitkilərin 240 növü endem bitkilərdir [4]. Bu endem bitkilərdən 18 növü oduncaqlı bitkilərdir [4]. I.S.Səfərov III dövr reliktləri üzərində uzun illər ərzində tədqiqatlar apararaq Azərbaycan florasının əsas reliktlər ağac və kol bitkilərinin bioekoloji xüsusiyyətlərini, növdaxili dəyişkənliyini öyrənmişdir [5-6]. Mərkəzi Nəbatat bağında bəzi tədqiqatçılar Azərbaycanın nadir və nəslə kəsilməkdə olan ağac və kol bitkilərinin *ex situ* və *in situ* şəraitlərində müqayisəli şəkildə öyrənmişlər [3].

Azərbaycan florasındakı nadir və nəslə kəsilməkdə olan oduncaqlı bitkilərin *in situ* və *ex situ* şəraitində bioekoloji xüsusiyyətlərinin, o cümlədən areallarının gedərək kiçilməsinin və məhv olma səbəblərinin öyrənilməsi, növlərin mühafizə tədbirlərinin işlənərək həyata keçirilməsi və ƏMBMI-nin meyarlarına əsasən onların aid olduqları təhlükə kateqoriyalarının müəyyənləşdirilməsi kimi məsələlər həm elmi, həm də praktik əhəmiyyət kəsb edir

Material və metodika

Böyük Qafqazın Şimal-Şərq hissəsində yayılmış 12 nadir və nəslə kəsilməkdə olan növ (*Pinus kochiana* Klotzsch ex C.Koch, *Taxus baccata* L., *Betula raddeana* Trautv., *Salix kuznetzowii* Laksch. Ex Goerz, *Pyrus salicifolia* Pall., *Pterocarya pterocarpa* (Michx.) Kunth ex I. Iljinsk., *Pistacia mutica* Fisch. et Mey., *Pyracantha coccinea* (L.) M.Roem., *Punica granatum* L.,

Hedera pastuchowii Woronow, *Rhus coriaria* L., *Vitis sylvestris* C.C.Gmel.) tədqiqat işinin materialını təşkil etmişdir.

Bu növlərin botaniki təsviri Azərbaycanın florasına əsasən verilmişdir [7], bitkilərin taksonomiyası son suistmələrə əsasən işlənmişdir [8,9].

Nəticələr və onların müzakirəsi

Böyük Qafqazın şimal-şərq hissəsində yayılan ağac və kol bitkilərinin təhlil nəticəsində ərazidə 10-dan artıq nadir bitki növünün olduğu müəyyən edilmişdir. Bu növlər nadir, azalan, relik bitkilər kimi Azərbaycan Respublikasının Qırmızı kitabına daxil edilmişdir [1].

Tədqiqat bölgəsində yayılan nadir bitkilərin qısa botaniki təsviri aşağıda verilmişdir.

1. *Pinus kochiana* Klotzsch ex C.Koch. - Kox, Sosnovskyi və ya qarmaqvarı şam. Təbiətdə hündürlüyü 15-32 (36) m olan düz gövdəli, piramida və ya dəyirmi çətirli ağacdır. Gövdənin aşağı hissəsinin qabığı cətləli olub, qırmızımtıl qonur, budaqlarının qabığı qırmızımtıl sarıdır. İynəyarpaqları möhkəm, 3,5-7 (11) sm uzunluqda, 1-2 mm enində olub, uc hissəsi iynəyə bənzəyir. Qozaları tək-tək və ya 2-4-ü birgə yerləşir. Rəngləri ilk əvvəl göy, sonralar qonurmtıl- qırmızı, qonur-boz olur. Cavan qozaları konus şəklində olub, dik durur. Yetişmiş qozalar oturaqdır, yumurtavarı-çəpəkdir. Toxumları qəhvəyi rənglidir, qonurmtıl qanadı vardır.

Bu bitki növünə Böyük Qafqazın Şimal-Şərq yamacında Qusar çayının sol sahilində Kuzin kəndi yaxınlığında 1400 m yüksəklikdə, sıldırımli-qayalı yamaclarda rast gəlinir.

2. *Taxus baccata* L.-giləmeyvəli qaraçöhrə 18 (20) m hündürlüyündə və 60-80 (100) sm diametrində ağac və ya iri koldur. Çətiri sıx yumurtavarı-silindrikdir. Qabığı qırmızı-qonur rəngli olub, boz ləkəlidir, hamar və ya lövhəcikdir. Yarpaqları xətvəri, yastı, 3-4 sm uzunluğunda, 1,2-2 mm enindədir. Üstdən tünd-yaşıl, altdan solğun, tutqun yaşıl rənglidir və kənarları azca qatlanmışdır. Erkək qozaları kürə formalı olub, budaqların aşağı səthində, tək-tək yerləşir. Yetişmiş dişi qozaları qırmızı rənglidir, şarşəkillidir, yuxarıdan açıqdır. Toxumları yumurtaşəkillidir, uzunluğu 6-8 mm, eni 4-5 mm-ə qədər olur. Aprel-may aylarında tozlanma gedir, giləmeyvələri oktyabr ayında yetişir.

Quba rayonunun Xaltan kəndindən 3 km şimalda qaraçöhrə meşəsi yerləşir. Qaraçöhrə fıstıq-vələs meşəsinin ikinci yarusunu tutur. Qaraçöhrəlik sahəsinin eni 100-300 m, uzunluğu isə 500 m təşkil edir. Quba rayonunun Yuxarı Xanagah kəndinin yaxınlığında isə qaraçöhrə dəniz səviyyəsindən 900-1000 m hündürlükdə rast gəlinir.

3. *Betula raddeana* Trautv. – Radde tozağacı. Ağ və ya qonur qabıqlı böyük olmayan ağacdır. İllik budaqları sarımtıl-qonur, məxməri tüklüdür. Yarpaqları yumurtavarı və ya uzunsov yumurtavarıdır, qaidə hissədən pazvarı və ya dəyirmi, təpə hissədən sivridir, kənarları bərabər olmayan iri dişlidir. Yarpaqları 3-4,5 sm uzunluqda, 2-3,5 sm enində olub üst hissədə çıpaq, alt hissədə damarların küncələri tükçüklüdür. Meyvə verən sırgaları 2-2,5 sm uzunluğunda 10-14 mm enində olub, yumurtavarı-ellipsşəkillidir, qısa tüklü ayaqcığı vardır. Sırgalar tək-tək yerləşir. Fındıqçası qanadlıdır. İyun aylarında çiçəkləyir.

Radde tozağacı Quba, Qusar, Dəvəçi rayonlarının yuxarı dağ meşələrində 1500-2000 m hündürlükdə qarışıq halda və seyrək meşəlik əmələ gətirir.

4. *Pyracantha coccinea* (L) M.Roem)- qırmızı ölməz kol 2-4 m hündürlüyündə, bozumtul tükrlərlə örtülü uzun tikanlı, yarpaqlı həmişəyaşıl koldur. Budaqları qırmızımtıl rənglidir. Yarpaqları xırda, dərivarıdır, 2,5 mm uzunluqdadır. Yarpaqları uzunsov-ellips və ya lansetvarı, bəzən uzunsov-yumurtavarı formalıdır, ucu küt, qaidə hissədən pazvarıdır. Üstdən parlaq, altdan solğun, ilk əvvəl alt hissədən tüklü, sonradan çıpaq olur. Çiçəkləri qalxanvarı çiçək qrupuna toplanmışdır. Çiçəkləri ağ və ya çəhrayı sarı ləçəklidir. Meyvələri yumru olub, diametri 4-7 mm ölçüsündədir. Meyvələri 5 çəyirdəklili olub, qırmızı və narıncı rəngdədir.

May ayında çiçəkləyir, avqust-sentyabrda meyvələri yetişir. Quba, Qusar və Altıağac meşələrində, çay vadilərində, daşlı yamaclarda, qayalıqlarda bitir.

5. *Pistacia mutica* Fisch et Mey. -saqqız ağacı və ya kütyarpaq püstə.6-10 (5 m) hündürlüyündə şarvarı, seyrək çətirli ağacdır. Gövdənin diametri 1-1,5 m-ə çatır. Üzəri boz-qonur qabıqlı örtülmüşdür, zoğlarının qabığı isə qırmızımtıl-şabalıdı rəngdədir. Yarpaqları tək lələkvarı olub, 5-7 yarpaqcıqlıdır. Yarpaqcıqları yumurtavari və ya ensiz yumurtavari olub, uc hissədə küt və ya azacıq sivridir, 4-5 sm uzunluqda və 1,5-3 sm enindədir. Kənarları tamdır, üstdən tünd-yaşıl, parıltılı, altından isə açıq-boz və ya qonuru rəngdədir. İkievli bitkidir. Erkək və diş çiyəkləri yarpaq qoltuqlarında sıx süpürgələrdə yerləşir. Aprel ayında çiçəkləyir, meyvələri avqust-sentyabr aylarında yetişir.

Saqqız ağacı Samur-Dəvəçi düzənliyində, Qusar və Dəvəçi rayonları ərazisində dəniz səviyyəsindən 400 m hündürlükdə kolluqların, seyrək meşələrin tərkibində, quru yamaclarda təsadüf edir.

6. *Salix kusnetzovii* Laksch. - Kuznetsov söyüdü. Çılpaq, budaqları qonur rəngdə olan, koldur. Cavan budaqları ağımtıl-tüklüdür. Yarpaqları 7-13 sm uzunluqda, 3-4 sm enində uzunsov və ya tərş yumurtavari. Tamkənarlı və ya bərabərolmayan dişlidir. Yarpaqları üst hissədə tünd yaşıl, alt hissədə ağımtıl liflidir. Cavan yarpaqların kənarı içəri qatlanmışdır. Sırğaları yarpaqlar açıldıqdan sonra və ya əvvəl açılır, uzun ayaqcıqlıdır. Erkək sırğaları 3 sm uzunluqda olub, yumurtavari. Dişicikli sırğalar silindrşəkillidir, 4-7 sm uzunluqdadır. Meyvə qabıqlarının uc hissəsi ilbizəbənzər-burulmuş olur. İyun ayında çiçəkləyir və meyvələri tez yetişir.

7. *Punica granatum* L. – Adi nar. Hündürlüyü 1,5-5 metr olan ağac və ya koldur. Qısalmış budaqları tikana çevrilir. Yarpaqları parlaq, dəricikli, uzunsov və ya uzunsov neştərşəkillidir, tam kənarlıdır. Çiyəkləri iridir, tək-tək və ya 2-3 ədəd olmaqla dəstə ilə yerləşir. Meyvələri 10 sm diametrdə olub, şarşəkilli, parlaq, qırmızı və ya sarıdır. Toxumları çoxsaylıdır, şirəlidir. Böyük Qafqazın şimal-şərqində düzənlikdən aşağı dağ qurşağına qədər rast gəlinir

8. *Hedera pastuchowii* Woronow- Pastuxov daş sarmaşığı həmişəyaşıl, sürünən və ya sarmaşan lian bitkisidir. Yarpaqları dərivari, çılpaq, üst hissədə parlaq yaşıl, alt hissədə açıq rənglidir. Bitki üzərində müxtəlif formalı: dəyirmi ürəkvarı, uzunsov-yumurtavari, neştərşəkilli, rombşəkilli və ya yumurtavari-rombşəkilli yarpaqlara rast gəlinir. Yarpaqları tam kənarlı və dilimlidir. Sarımtıl-yaşıl rəngli çiyəkləri 5-20 olmaqlar çətirvari çiyək qrupuna yığılmışdır. Meyvələri qaradır, 6-10 mm diametrdədir. Payız ayları çiçəkləyir, meyvələri növbəti ilin yay aylarında yetişir.

Bu bitki növü təbii halda Böyük Qafqazın Şimal-Şərqində Quba, Qusar-Yalama meşələrində yayılmışdır.

9. *Vitis sylvestris* C.C.Gmel.- Meşə üzümü lianşəkilli kol bitkisidir. Gövdəsinin rəngi bozumtuldur. Yarpaqları 5-9 sm uzunluğunda olub, dilimlidir, gövdə üzərində növbəli düzülür. Çiyəkləri bircinslidir, salxım çiyək qrupuna yığılmışdır. İkievli bitkilərdir. Giləmeyvələri 6-10 mm diametrdə olub, qaramtıl-boz rənglidir, şarşəkillidir. Meyvələrində 1-4 ədəd buruncuqlu toxumlar olur.

Böyük Qafqazın Şimal-Şərqində Samur-Dəvəçi düzənliyində, Dəvəçi, Quba, Qusar meşələrində təbii halda yayılmışdır.

10. *Pyrus salicifolia* Pall.- Söyüdyarpaq armud 8-10 metr hündürlüyündə ağac və ya kol bitkisidir. Tikanlı budaqlarının rəngi ilk əvvəl ağımtıl-boz, sonra isə qırmızımtıl olur. Yarpaqları enli və ya ensiz neştərşəkilli olub, 3-9 sm uzunluğunda, 0,5-2 sm enindədir, tamkənarlı və ya dişlidir, tükcüklüdür. Çiyəkləri qalxan çiyək qrupuna yığılmışdır. Meyvələri dairəvi və ya armudvarı olub, 2 sm diametrdədir, sarımtıl-qonur və ya qızıldır. Yetişməmişdən əvvəl tüklü, sonra tüksüz olur.

Böyük Qafqazda Samur-Dəvəçi düzənliyində rast gəlinir.

11. *Rhus coriaria* L. – Adi sumaq təbiətdə hündürlüyü 2-3 metr, bəzən 5 metrə çatan koldur. Yarpaqları mürəkkəb təklələkvarı olub, 9-17 yarpaqcıqdan ibarətdir. Yarpaqcıqları oturaqdır, uzunsov-yumurtavari, yumurtavari, uzunsov neştərvaridir, kənarları mişarvari dişlidir. Üst hissədə tünd-bozumtul-yaşıl, alt hissədə solğundur, hər iki tərəfdən və ya alt tərəfdən qısa tükcüklüdür. Bircinsli çiyəkləri kiçikdir, yaşımtıl-ağdır, süpürgə çiyək qrupuna yığılmışdır. Meyvələri dəyirmi böyrəkvarı olub, qonurumtul-qırmızımtıldır.

Tədqiqat bölgəsində Qubada, Qusarda orta dağ qurşağına qədər meşələrdə, meşə kənarlarında, daşlı və qayalı yerlərdə yayılmışdır.

12. *Pterocarya pterocarpa* (Michx.) Kunth ex İ. İlyinsk- Qanadmeyvə yalanqoz 25-28 metr hündürlüyü olan ağacdır. Gövdəsinin diametri 100-150 sm-ə çatır. Güclü kök sistemi vardır. Cavan ağacların gövdəsi düzdür, qabığı hamar olub, açıq boz rənglidir, yaşlı ağacların isə qabığı tünd boz rənglidir, çatlıdır. Çətiri seyrəkdir. Yarpaqları təklələkvarı mürəkkəb olub, 30-40 sm uzunluqda, 18-20 (25) sm enindədir, 6-8-9 cüt yarpaqlıdır. Yarpaqcıqlar qısa saplaqlı və ya oturaqdır, kənarları əyridişlidir, uzunluqları 8-12 (15) sm eni 4-5 (6) sm-dir. Üst hissədə çılpaq, tünd yaşıl, alt hissədə açıq yaşıldır. Erkəkçikli sığaları 4-7 sm uzunluğundadır, çoxçiçəklidir. Dişicikli çiçəklər çoxçiçəklidir, oturaqdır. Yetişmiş meyvələrdə sığalar uzanır. Meyvə 2 qanadlı toxumçadır, 4-4,5 sm enindədir.

Cədvəl 1

Böyük Qafqazın Şimal-Şərq hissəsində yayılan nadir və nəsli kəsilməkdə olan bitkilərin taksonomiyası, təhlükə statusu və fitocoğrafi bölgələri

Fəsilə	Cins	Növ	Təhlükə-kateqoriyaları	Fitocoğrafi bölgə
<i>Anacardiaceae</i> Lindl.	<i>Rhus</i> L.	<i>Rhus coriaria</i> L.	Nadir növ	Aralıq dənizi
<i>A. Lindl.</i>	<i>Pistacia</i> L.	<i>Pistacia mutica</i> Fisch. et Mey.	Nadir növ	Aralıq dənizi
<i>Araliaceae</i> Juss.	<i>Hedera</i> L.	<i>Hedera pastuchowii</i> Woronow	Nadir, relik növ	İran-Turan
<i>Betulaceae</i> S.F.Gray	<i>Betula</i> L.	<i>Betula raddeana</i> Trautv.	Nadir, relik və endemik növ	İran-Turan
<i>Juglandaceae</i> A. Rich. ex Kunth	<i>Pterocarya</i> Kunth	<i>Pterocarya pterocarpa</i> (Michx.) Kunth ex İ. İlyinsk	Nadir, relik növ	İran-Turan
<i>Pinaceae</i> Lindl.	<i>Pinus</i> L.	<i>Pinus kochiana</i> Klotzschex C.Koch	Nadir növ	İran-Turan
<i>Lythraceae</i> J.St-Hil.	<i>Punica</i> L.	<i>Punica granatum</i> L.	Nadir, relik növ	Aralıq dənizi
<i>Rosaceae</i> Juss.	<i>Pyracantha</i> M.Roem.	<i>Pyracantha coccinea</i> (L.) M.Roem	Nadir növ	Aralıq dənizi
<i>Rosaceae</i> Juss.	<i>Pyrus</i> L.	<i>Pyrus salicifolia</i> Pall.	Nadir növ	İran-Turan
<i>Salicaceae</i> Mirb.	<i>Salix</i> L.	<i>Salix kuznetzowii</i> Laksch. ex Goerz	Nadir, endemik növ	İran-Turan
<i>Taxaceae</i> S.F.Gray	<i>Taxus</i> L.	<i>Taxus baccata</i> L.	Nadir, relik növ	Avropa-Sibir
<i>Vitaceae</i> Juss.	<i>Vitis</i> L.	<i>Vitis sylvestris</i> C.C.Gmel.	Nadir, relik növ	İran-Turan

Qanadmeyvə yalanqoz Böyük Qafqazın Şimal-Şərq hissəsində Samur-Dəvəçi düzənliyi meşələrində rütubətli ərazilərdə təsadüf edilir.

Tədqiqat bölgəsində tədqiq olunan bitkilərin taksonomiyası 1 sayılı cədvəldə qeyd edilmişdir. Cədvəldə bu bitkilərin coğrafi mənşəyi, təhlükə statusu öz əksini tapmışdır.

Cədvəldən görüldüyü kimi tədqiqat materialına aid olan 10 fəsilə 12 cinsə aid olan 12 növün təhlükə statusuna görə yerlərini müəyyən edərkən məlum olmuşdur ki, onların hamısı nadirlik statusu qazanmış və qorunmaya ehtiyacı olan növlərdir. Həmin növlər işərisində 6-sı relik (*Taxus baccata*, *Betula raddeana*, *Punica granatum*, *Pterocarya pterocarpa*, *Vitis sylvestris*, *Hedera pastuchowii*) 2 növ (*Betula raddeana*, *Salix kuznetzowii*) isə endemikdir. Tədqiq olunan növlərin fitocoğrafi bölgələr üzrə yayılışını nəzərdən keçirərkən məlum olmuşdur ki, bu bitkilərdən 4 növ Aralıq dənizi, 7 növ İran-Turan və bir növ isə Avropa-Sibir fitocoğrafi bölgəsinə aiddir.

Beləliklə aparılan tədqiqat işinin yekununda belə bir nəticə çıxarmaq olar ki, tədqiqat materialına aid olan növlərin yayıldıqları sahələrdə mütamadi olaraq monitorinqlər keçirməli, müasir vəziyyətləri təhlil olunaraq təhlükə kateqoriyaları müəyyən edilməlidir.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının “Qırmızı kitabı”. Nadir və nəsli kəsilməkdə olan bitki və göbələk növləri. II nəşr. Bakı, “Şərq və qərb” nəşriyyatı, 2013, 676 s.
2. **İsgəndərov E.O.** Qafqaz florasının bəzi nadir və nəsli kəsilməksə olan oduncaqlı bitkilərinin tədqiq edilməsi. Azərbaycan florası. Bitkiçiliyinin istifadəsi və qorunması. Bakı: Elm, 1999, s. 369-371.
3. **İsgəndər E.O.** Azərbaycanın nadir və nəsli kəsilməkdə olan ağac və kol bitkilərinin *in situ* və *ex situ* şəraitində bioekoloji xüsusiyyətlərinin öyrənilməsinin müasir vəziyyəti //AMEA-nın Xəbərləri, biologiya elmləri seriyası, 2008, c.63, № 5-6, s.48-58.
4. **Ахундов Г.Ф.** Эндемы флоры Азербайджана 1973, 44 с.
5. **Сафаров И.С.** Важнейшие древесные третичные реликты Азербайджана. Баку: Элм, 1962, 312 с.
6. **Сафаров И.С.** Редкие и исчезающие виды дендрофлоры Восточного Закавказья и их охрана. Бот. Ж. 1984, т.71, №1, с.102-107.
7. Флора Азербайджана. В 8 томах. Баку: АН Азерб. ССР , 1950-1961
8. **Черепанов С.К.** Сосудистые растения России и сопредельных государств. С- Петербург: Мир и семья – 95, 1995, 992 с.
9. <http://ru.wikipedia.org/wiki/systems>. APC. III-IV

Мамедова К.А.

БОТАНИЧЕСКОЕ ОПИСАНИЕ, ТАКСОНОМИЯ И МЕРЫ ОХРАНЫ РАСПРОСТРАНЕННЫХ В СЕВЕРО-ВОСТОЧНОЙ ЧАСТИ БОЛЬШОГО КАВКАЗА (АЗЕРБАЙДЖАН) РЕДКИХ И ИСЧЕЗАЮЩИХ ДРЕВЕСНО-КУСТАРНИКОВЫХ ВИДОВ

В результате исследования древесно-кустарниковых растений на территории северо-восточной части Большого Кавказа были выявлены более 10 редких видов растений. В статье приводятся ботаническое описание, фитогеографическое районирование, категории опасности редких и исчезающих древесно-кустарниковых видов на территории Азербайджана.

Ключевые слова: древесно-кустарниковые растения, реликт, таксономия, Большой Кавказ

Mammadova K.A.

BOTANICAL DESCRIPTION, TAXONOMY AND CONSERVATION OF RARE AND ENDANGERED PLANTS DISTRIBUTED IN NORTH-EASTERN PART OF GREAT CAUCASUS (AZERBAIJAN)

More than 10 rare plant kinds are revealed in the territory in result of analysis of tree and bush plants dispersed in north-eastern part of Great Caucasus (Azerbaijan). Botanical description, taxonomy, geographic origin, danger category of rare and endangered tree and bush plants dispersed in research area have been reflected in the article.

Keywords: trees and shrubs, relict, taxonomy, Greater Caucasus

Redaksiyaya daxil olma tarixi: 20.XI.2018